

בית המשפט העליון

ע"א 456/01

תאודור כץ נ. עמותת אלכסנדרוני ו-8
תאריך הגשה: 17/01/01

בית המשפט העליון

תאודור כץ

ע"י ב"כ עו"ד אביגדור פלדמן ו/או

אבים יריב ו/או אחינועם מרגלית

מסמטת בית השואבה 6 תל-אביב

טלפון 03-5608833 פקס 03-5607176

(המבקש)

- נגד -

1. עמותת אלכסנדרוני

2. בן ציון פרידן

3. משה גרשוני

4. יעקוב ארז

5. אמציה עמרמי

6. יעקוב מרקוביץ

7. צבי בן משה

8. אברהם אמיר

9. מיכה ויתקון

ע"י ב"כ עו"ד ארדינסט, בן נתן ושוח' מרחוב נחמני 25 תל-אביב 65794

טלפון 03-5251026 פקס 03-5250896

10. אוניברסיטת חיפה

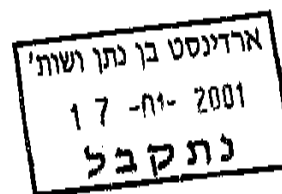
ע"י ב"כ עו"ד מ. פרימן ו/או א. פרימן

מדרך הים 11 חיפה 34631

טלפון 04-8386649 פקס 04-8385014

(המשיבים)

בקשה לעיכוב ביצוע פסק דין

בית המשפט מתבקש בזאת להורות על עיכוב ביצוע פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כבוד השופטת ד. פלפל) בת.א. 1686/00 מיום 21/12/00 וזאת עד לסיום הליכי הערעור.

ואלה נימוקי הבקשה:

1. תחילתו של תיק זה היא בעבודת גמר שהוגשה על ידי המבקש במסגרת לימודי תואר מוסמך באוניברסיטת חיפה. נושא העבודה הוא יציאת הערבים מכפרים למרגלות הכרמל הדרומי ב-1948 והיא כוללת עבודת מחקר שערך המערער בייחס ל-5 כפרים.

2. פרק ד' של העבודה מתייחס לכיבוש הכפר טנטורה בו השתתפו אנשי חטיבת אלכסנדרוני. בעבודתו הביא המבקש עדויות שונות וביניהן גם עדויות של אנשי טנטורה ושל אנשי חטיבת אלכסנדרוני. במסגרת העדויות עלו גרסאות שונות למה שארע במהלך כיבוש טנטורה. אחת מהגרסאות, עליה חזרו מספר ניכר של תושבי טנטורה לשעבר ואף אושרה במקצת ממקורות אחרים שהובאו בעבודה, היתה כי לאחר תום הקרב וכניעת הכפר בוצע הרג של תושבי המקום שנכנעו.

3. בעקבות פרסום העבודה הגישו המשיבים 9-1 תביעה בגין הוצאת לשון הרע כנגד המבקש, בטענה כי המבקש קבע בעבודתו כי אנשי חטיבת אלכסנדרוני בצעו הרג של אנשי המקום לאחר סיום הקרב. השאלות השונות הקשורות בתביעה וביניהן גם השאלה אם המבקש אכן קבע מסקנה או אם אכן בוצע הרג שכזה עלו והיו אמורות לעלות במסגרת המשפט שהתנהל.

4. המבקש מצידו שלח הודעת צד ג' לאוניברסיטת חיפה היא המשיבה 10.

5. המבקש היה מיוצג על ידי עו"ד אמציה אטלס ובהמשך הצטרפו להגנתו עורכי דין נוספים לרבות הח"מ.

6. בתאריך 13/12/00 החל להתנהל שלב ההוכחות בתיק, המבקש נחקר בחקירה נגדית על תצהירו והתיק נקבע להמשך הוכחות לתאריך 21/12/00.

7. בתאריך 19/12/00 נערכה פגישה בין הצדדים במסגרת מגעים לקראת הסכם פשרה. מטעמו של המבקש היה נוכח עו"ד אמציה אטלס בלבד ללא שעורכי הדין הנוספים בתיק יהיו מעורבים.
8. בסופה של הפגישה שארכה שעות ארוכות נחתם בין הצדדים הסכם פשרה במסגרתו התחייב המבקש לפרסם התנצלות הכוללת בין השאר את הדברים הבאים:
"ברצוני להבהיר, כי לאחר ששבת וברדתי את הדברים ברור לי מעל לכל ספק כי אין כל יסוד לטענה כי בוצע בטנטורה הרג של אנשים, לאחר כניעת הכפר, על ידי לוחמי חטיבת אלכסנדרוני, או על ידי כוח אחר של הישוב העברי".
9. ההסכם נחתם על-ידי המבקש ועל-ידי עו"ד אמציה אטלס ללא שנערכה התייעצות עם עורכי הדין האחרים של המבקש. המבקש חתם על ההסכם בתום פגישה ארוכה בה היה נתון ללחץ נפשי כבד מצד משפחתו שהעדיפה כי יעשה ככל שלא ידו כדי לבטל את התביעה שהוגשה נגדו. המבקש אינו אדם בריא. בעבר לקה באירוע מוחי ואף במהלך עדותו בבית המשפט חש ברע.
10. למחרת היום חש המבקש כי חתם על ההסכם ברגע של חולשת דעת, ולא על פי שיקול דעת רציונאלי כי הדברים שהתחייב לפרסם בגדר התנצלות אינם משקפים לחלוטין את עמדתו ועומדים הם בניגוד נחרץ להשקפתו ביחס לאירועים שהתרחשו בטנטורה ולהם נתן ביטוי בעבודת המאסטר שלו.
11. ההסכם הוגש לבית המשפט בתאריך 20/12/00. באותו יום הוגשה בקשה להשתחרר מייצוג מטעמו של עורכי הדין של המבקש מלבד עו"ד אמציה אטלס שהיה חתום על ההסכם. ההודעה נומקה בחילוקי דעות שנפלו בין המבקש לעורכי דינו עקב כך שדעתם לא נשאלה קודם לתחימתם על ההסכם.
12. בשלב מאוחר יותר באותו היום מסר המבקש לעו"ד אמציה אטלס כי הוא מבקש לבטל את הסכם הפשרה. בעקבות כך הגיש עו"ד אמציה אטלס הודעה לבית המשפט לפיה הוא מבקש לשחררו מייצוגו של המבקש עקב חילוקי דעות עימו.
13. מכל מקום ישיבת יום 21/12/00 לא בוטלה, ועד שהתכנסו הצדדים בבית המשפט בבוקרו של יום ה- 21/12/00, לא התקבלה כל הודעה מאת בית המשפט לא בדבר אישור הסכם הפשרה ואף לא בדבר ביטול המועד שהיה קבוע מראש.

14. באי כוחו של המבקש הניחו את המובן מאליו כי משלא בוטלה ישיבת בית המשפט, הרי שהישיבה הקבועה תוקדש להסכם הפשרה.

15. דא עקא בפתח הדיון הודיע בית המשפט כי אישר את הסכם הפשרה בלישכתו קודם שנכנס לאולם בית המשפט. לנוכח הודעה זו של בית המשפט ביקש עו"ד אמציה אטלס לאפשר לח"מ שהיה באותה עת מעבר לדלת בית המשפט לאפשר לח"מ לומר דבר בנושא.

16. הח"מ שנכנס באותה עת לבית המשפט הציג את עמדת המבקש לפיה הוא מבקש לחזור בו מהסכם הפשרה. המבקש מסר לבית המשפט בעצמו כי לאחר מו"מ ממושך חש תשישות נפשית הנובעת אף מרקע של מחלה (אירוע מוחי שאירע למבקש לפני כשנה), וחתם על כתב התנצלות שאינו אמיתי, אינו משקף את דעתו ואין הוא מסוגל לעמוד מאחוריו ועל כן ביקש לחזור בו מכתב התנצלות זה ולנהל את דיון ההוכחות עד תומו.

17. בית המשפט דחה את בקשת המבקש, אישר מחדש את הסכם הפשרה ואף קבע כי למעשה ניתן פסק הדין בלישכה קודם שהחל הדיון ועל כן מדובר במעשה גמור שאין המבקש יכול לחזור ממנו אלא על דרך של בקשה לביטול פסק דין. יחד עם זאת לא נמנע בית המשפט מלבחון את התוצאות המשפטיות הנובעות מן האפשרות כי פסק הדין טרם ניתן או כי רשאי בית המשפט לשנות את פסק הדין עד שיקום מכסאו, ואף כאן קבע בית המשפט כי לא הצביע המבקש על טעמים מספיקים המאפשרים לו לחזור בו מהסכם הפשרה.

18. המבקש הגיש בקשה לעיכוב ביצוע פסק הדין ובתאריך 8/1/01 החליט בית משפט קמא כי לעכב את ביצוע פסק הדין למשך 10 ימים.

החלטת בית המשפט על עיכוב ביצוע פסק הדין מצורפת ומסומנת נספח א'.

19. המבקש הגיש ערעור על פסק הדין.

הודעת הערעור מצורפת ומסומנת נספח ב'.

20. "העילה העיקרית העלולה להניע את בית המשפט לעכב את הביצוע היא, שאם יזכה המערער בערעור לאחר שבוצע פסק הדין, יהיה זה מן הנמנע - או קשה מאוד - להשיב את המצב לקדמותו" (המ' 25/81 מיכאל גולדנברג ואח' נ' מיכאל בנט ו-5 אח', פ"ד לה (2), 360 וכן י' זוסמן, סדר הדין האזרחי, בעמ' 859).

21. המקרה שלפנינו הינו מקרה מובהק בו יגרם נזק רב למבקש באם לא יעוכב פסק הדין ואולם למשיבים לא יגרם כל נזק מלבד האכזבה שבאי השגת תוצאות המשפט כאופן מיידי.
22. פרסום ההתנצלות יהפוך את הערעור לריק מתוכן ויקבע מצב דברים בלתי הפיך.
23. כפי שפירט המבקש בפני בית המשפט במהלך הדיון בבקשתו להתיר לו לחזור מהסכם הפשרה, הרי לאחר מו"מ ממושך חש תשישות נפשית הנובעת אף מרקע של מחלה (אירוע מוחי שאירע למבקש לפני כשנה), וחתם על כתב התנצלות שאינו אמיתי, אינו משקף את דעתו ואין הוא עומד מאחוריו ועל כן ביקש לחזור בו מכתב התנצלות זה ולנהל את דיון ההוכחות עד תומו.
24. מאליו מובן כי כפיית המבקש לפרסם כתב התנצלות שהוא סולד ממנו ומתנער ממנו, כל עוד תלוי ועומד ערעורו של המבקש, יש בו משום פגיעה של ממש במבקש וייחוס דברים בשמו של המבקש שאינם משקפים את דעתו וקיימת אפשרות של ממש כי בית משפט עליון ייעתר לבקשת המבקש לבטל את הסכם הפשרה.
25. ספק רב אם אף אינטרס המשיבים עולה בקנה אחד עם פירסום התנצלות מעושה, שהמבקש מתנער ממנה והוא מבקש למצות הליכים משפטיים להביא לביטול מחוייבותו לפרסמה. איזה טעם יש להתנצלות מעין זו שאינה משקפת מאומה אלא כפייה וחולשה.
26. כפי שצויין על-ידי בית המשפט הנכבד בהחלטתו (עמוד 7) עמדת הנתבע היא כי "לא יהיה מסוגל בפני עצמו, מתקרו, משפחתו ומודעיו להרגיש שהצהרה זו מבטאת את עצמו ואת המובע בעבודתו". אילו צו של הנתבע לחתום על הצהרה כזו פוגע באמת הפנימית שלו ומנוגד לשמירה על כבוד האדם שלו.
27. לכך יש להוסיף כי לא מדובר במצב בו יהיה קושי לממש את פסק הדין בהמשך (כמו במקרים רבים של חיוב כספי). ביצוע פסק הדין אינו תלוי במצב כלכלי או גורם חיצוני אחר אשר עלול להשתנות בשלב מאוחר יותר.
28. לענין סיכויי הערעור יאמר תחילה כי כמפורט בכתב הערעור אלה טובים ביותר והם מעלים סוגיות משפטיות.

29. בפיו של המבקש שלוש טענות המשפטיות.

30. הטענה הראשונה היא כי בזמן הדיון שהתקיים בתאריך 21/12/00 דובר במצב בו טרם ניתן פסק דין. לעניין זה תומכת בעמדתו של העותר ההלכה הקובעת כי פסק דין שנכתב אבל לא שומע אינו פסק דין ולתאריך התתימה על פסק הדין אין כל משמעות, זולת אולי משמעות הסטורית (ראה את רע"א 3017/97 י. מושקוביץ חברה לבנין בע"מ ואח' נ' מ.ר.פ.ר. בניה והשקעות בע"מ ואח' פ"ד נא (3) 746).

31. הטענה השניה היא כי בכל מקרה בעת הדיון בית המשפט עדיין לא קם מכסאו. בטענה זו תומכת ההלכה לפיה בית משפט יכול לשנות את החלטתו כל עוד לא הסתיים הדיון שלפניו. (ראה את בג"צ 63/74 איזמירו מתמוד סעוד נ' בית המשפט המחוזי פ"ד כח (2) 37).

32. הטענה האחרונה היא כי בכל מקרה היה על בית המשפט להתיר לו לחזור בו מהסכם הפשרה. לענין זה מסתמך המבקש על ההלכה שנקבעה בע"א 425/88 פטר חיים נ' פקיד שומה עכו-נהריה פ"ד מה (5) 569, שעניינה מקרה בו בית המשפט העליון התיר לאדם שחתם על הסכם פשרה לחזור בו מההסכם לאחר שהצהיר כי הוא אינו מסוגל לקיימו.

33. לטענת המערער (וכפי שמפורט באריכות בהודעת הערעור), כל עוד לא ניתן פסק-דין היה על בית משפט קמא להתחשב במקרה החרג שלפניו ובפגיעה הצפויה בזכויותיו של המבקש לאמת הפגימית, לחופש הביטוי ולכבוד האדם.

34. מדובר בשאלות משפטיות חשובות שמן הראוי שיזכו להכרעה שיפוטית בערכאה נוספת. בכל מקרה ברור כי קיימים סיכויים גבוהים לכך שטענותיו המשפטיות של המבקש יתקבלו.

35. סוף דבר, עיכוב פסק הדין עד להכרעה בערעור המבקש מחוייב המציאות המשפטית שנתהוותה לאחר שביקש המבקש לחזור בו מהסכם הפשרה והוא מבקש למצות עד תום את הליכי הערעור בעניין זה.

אביגדור פלדמן, עו"ד
ב"כ המבקש